

Sofia

2/2013

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON ASIAKASLEHTI
HELSINGFORS STADSMUSEUMS KUNDTIDNING

Rasvaletti

50-luvun Helsinki hehkuu valokuvanäyttelyssä

Kalamiehiä kosken partaalla

Museo tallensi Vanhankaupungin kalastusta

Melankoli i Helsingfors

Modern storstadsångest i en hundraårig roman

04 Vanhankaupunginkosken kalastajat kertoivat museolle harrastuksestaan, ja kokoelmiin saatiin muun muassa perhoja.

Kuva: Helsingin kaupunginmuseo / Ira Launiala

12 Näkövammaismuseossa voi tutustua omin käsin muun muassa koho-karttapalloon, jonka avulla maailma hahmottuu sormenpäillä tunnustellen.

Kuva: Helsingin kaupunginmuseo / Sakari Kiuru

14 Luonto oli tärkeä innoituksen lähde art nouveau -kauden taiteilijoille, muotoilijoille ja arkkitehteille, mikä näkyy myös kotoisessa jugendissamme.

- 04 Ahdin alamaiset Kuninkaankartanonsaareissa
- 07 Kohti parempaa elämää
- 12 Museo valokeilassa
- 14 Art nouveaun luonto
- 16 Melankoli i Helsingfors
- 18 Tutkijan työpöydältä
- 20 Uutisia
- 22 Brief in English
- 23 Tapahtumakalenteri elo–joulukuu 2013
- 24 Museot ja näyttelyt

Kohti parempaa (museo)elämää

Marraskuussa avautuva Rasvaletti-valokuvanäyttely kertoo 1950-luvun Helsingistä. Sodanjälkeistä aikaa leimasi vaikeuksista huolimatta vahva tulevaisuudenusko, tunne siitä, että kuljetaan kohti parempaa elämää, kunhan vain jaksetaan tehdä työtä. Nyt olemme paljon vauraampia, useimmilla on mahdollisuus monenlaisiin elämänvalintoihin ja yhteisöllisyys on saanut aivan uusia muotoja. Silti usko parempaan tulevaisuuteen on koetuksella, lähinnä julkisen talouden rahoituspuhjan heikkenemisen takia.

Myös kaupunginmuseon on tarkistettava toimintansa ja taloutensa perusteita sekä tarvittaessa mietittävä, mistä voi luopua. Museo pyrkii tarjoamaan laadukkaita ja sisällökkäitä museopalveluita niin kaupunkilaisille kuin matkailijoillekin. Tarjolla on ”elämänlaatupalveluita”: tietoa, elämyksiä, jaettuja kokemuksia ja iloa – sekä niistä seuraavaa hyvinvointia!

Kiinteissä paikoissa sijaitsevien museopalveluiden rinnalle kaivataan nykyään liikkuvaa tarjontaa. Elävän museon tulisi olla siellä, missä ihmisetkin ovat. Niinpä

resurssien kaventuessa on tehtävä kipeitäkin valintoja, keskityttävä olennaiseen ja mietittävä, millaiset uudet palvelut tavoittavat suurimmat joukot. Museoiden toimintaympäristö ei ole – eikä voi olla – sama kuin 15 tai 50 vuotta sitten.

Kaupunginmuseo luopuu vuoden lopussa Tuomarinkylän kartanon näyttelytiloistaan, koska niukat varat halutaan käyttää jäljelle jäävien museoiden monipuoliseen kehittämiseen. Vähemmän on enemmän museoissakin. Museotyötä ja sisältöjen uudistamista tulemme tekemään entistä enemmän myös yhdessä yleisöjemme kanssa. Lähivuosina on siis lupa odottaa entistä parempaa museoelämää.

Tervetuloa helsinkiläisten omaan museoon!

Tiina Merisalo
museonjohtaja

SARAI KURU

Elävä museo on
siellä missä
ihmisetkin.

Ett levande
museum är där var
människorna
finns.

Mot ett bättre (musei)liv

Uställningen Brylcreem som öppnas i november berättar om Helsingfors på 1950-talet. Trots många svårigheter präglades efterkrigstiden av en stark framtidstro, en känsla av att man är på väg mot ett bättre liv, om man bara orkar arbeta hårt. Idag är vi mycket rikare, de flesta har en möjlighet att välja sin levnadsbana och samhörigheten har fått helt nya former. Trots allt sätts tron på en bättre framtid på prov, främst därför att den offentliga ekonomins finansieringsgrund har försvagats.

Också stadsmuseet måste granska grunderna till sin verksamhet och ekonomi och vid behov grubbla över vad man kunde ge avkall på. Stadsmuseet strävar efter att bjuda både stadsbor och turister på högklassiga och innehållsrika museitjänster. Det är ”livskvalitetsservice” som står till buds: kunskap, upplevelser och glädje – och välstånd som en följd av dessa!

Idag kräver man ett rörligare utbud vid sidan av platsbundna museitjänster. Ett levande museum borde vara där var människorna finns. När resurserna blir allt knappare, blir man tvungen att ta också svårare beslut, koncentrera sig på det väsentliga och fundera, hurdana

nya tjänster når de bredaste kretsarna. Museernas verksamhetsomgivning är inte – och kan inte vara – densamma som för 15 eller 50 år sedan.

Vid årsslutet avstår stadsmuseet från sina utställningslokaler i Domarby herrgård, eftersom man vill använda de knappa resurserna till ett mångsidigt utvecklande av de återstående museerna. Less is more också på museerna. Vi kommer att utveckla och förnya museets utbud alltmer i samarbete med våra kunder. Inom de närmaste åren kan man alltså förvänta sig ett ännu bättre museiliv.

Välkommen till helsingforsarnas eget museum!

Tiina Merisalo
museidirektör

Ahdin alamaiset Kuninkaankartanonsaarella

TEKSTI: ELISA SARPO, TUTKIJA

Vanhankaupunginkoskelle mahtuu monenlaisia kalastajia ja kalastusmuotoja, joihin museo teki taannoin syväsukelluksen dokumentoidessaan kalastusta haastatteluin ja valokuvin.

Lahden moottoritien jyly muuttuu vesimassojen pauhuksi, kun Vantaanjoki laskee Vanhankaupunginkosken suvantoon. Kuninkaankartanonsaari on urbaania ympäristöä. Hoidettua nurmikkoa, asfalttia, vanhoja teollisuusrakennuksia ja pengerrerettyjä rantoja. Luonto on astetta alempana. Parkkipaikalta laskeutuvat puuportaat rantaan, jonka lehtevistä varjoista löytyvät kalastajat. Osa kalastajista seisoo vyötäröään myöten vedessä, kaiken ikäisiä, eri ammattikunnista. Joillekin kalastus on harrastus, toisille osa ammattia tai elämäntapa.

Saaren ytimen muodostaa liikuntaviraston Meri-info, jonka ovista lappaa sisään niin satunnaisia ohikulkijoita kuin vuosia alueella kalastaneita sekä vesistön tai eliöstön asiantuntijoita. Meri-infon työntekijöillä on aitiopaikka alueeseen, he myöntävät kalastuslupia, valvovat kalastusta ja vetävät alueella kalastusryhmiä.

Petteri Hautamaa
kalastamassa
Vanhankaupunginkoskella
"Labranmontulla".
Onkipoika-patsas on
kalastusalueen alarajan
merkinä.

Seitsemältä aamulla pengeri
on jo täynnä lippoajia.
Parhaat paikat on varattava
mahdollisimman ajoissa.

Kalliit saaliit

Saalis on vain pieni osa harrastusta luonnossa olemisen, kiireettömyyden ja kalastuksen tuoman jännityksen rinnalla. Kaikki saalis ei päädy lautaselle, vaan koskella harrastetaan paljon *pyydystä ja päästä* -kalastusta. Eräs haastateltu sanoikin "Jos lasken kaiken rahan, jonka olen käyttänyt näihin välineisiin, niin luultavasti perheeni voi syödä kalaa pari kertaa päivässä elämäni loppuun asti."

Tosi-harrastajalla harrastus käy lompakon päälle. "Et on se silleen tärkeä harrastus ja se on vuosien varrella se on sille karannu lapasesta, että tosiaan noita kalavarkaita on ihan..." Välineet näyttävät suurta osaa. Varsinkin perhokalastajia pidetään välineorientoituneina. Monet harrastajista sitovat talvella perhoja ja tekevät itse myös vapansa. Kaikille eivät varusteet kuitenkaan ole pääroolissa. "Ei! Mä en oo tekstiilitaiteilija, e. Kuhan on lämpöset päällä, se on pääasia. En mä tuu tänne esittelee vaatteita."

Ongelmat

Ympäristön tila vaikuttaa suoraan kalastukseen. Kaljakellujien alusten raadot työllistävät myös kosken loppupäässä. Suurempaa huolta kalastukselle ja yleisesti vesistölle aiheuttavat Riihimäen vedenpuhdistuslaitos ja maanviljelys. "...et kyl mä niinku, et kyl toi Vantaanjoki on vaan julmetun tärkeä, et aina harmittaa lukee lehdestä ku on jotain paskaa päässy Riihimäeltä valuu sinne ja et se on

IRA LAUNIALA

tosi tärkeä niinku kohde, et kyl sitä totta kai sitä seuraa niinku monelta kantilta...”

Syystulvien aikaan kosken tila onkin huono. Se tulvii tolkkumasti, vesi on tummanruskeaa ja vaahtoa. ”Turhauttaa että jos niinkun kaikki jätevesiviemärijutut on jostain kuusket, seitkyluvulta –. Et oikeesti ihmetyttää.”

Pinnan alla

Saalistajaketju on pitkä. Hartaat kalastajat tuntevat vesistöjen ötökät ja niiden kehitysvaiheet. Varsinkin perhokalastuksessa on tiedettävä, milloin käyttää mitään viehettä. Tuntuma uistimeen tai perhoon on herkkä ja pidempään alueella kalastaneet tuntevat rantojen ja kivien lisäksi myös pinnanalaisen maailman. ”Kyl se ihan, ku mä oon kokeillu, mä oon pari kertaa kokeillu kalastaa tossa silleen, et mä oon laittanu silmät kiinni, et mä pystyn uittaa sen silmät kiinnikkii. (naurua) – Silmät kii. Kyl se vaatii toistojakin kyl. ”

Kalastustietoa jaetaan vain harvoille ja valituille. ”Kaveripiirissä ei oo mitään ongelmaa [kertoa], mutta hiukan ulkopuolelle ku mennään ni mykkäkoulu alkaa.” Tosin Vanhankaupunginkoskella uusia tulokkaita neuvotaan ja meininki on avoimempaa. ”On, täs avoimempi, täs ei oo, ei oo niin, kylhän tossakin jonkinmoista semmosta et opastaa vähän väärään paikkaan, että ei haluta siihen omalle paikalle opastaa, mutta... ei se nyt niin tarkkaa oo.”

”Kyll mul on niinku kalastus mennyt niin vereen, et se on niin kun ihan sairasta”

Yhden suuren ryhmän muodostavat vanhemmat miehet, jotka eivät enää ole työelämässä. Porukka kulkee ympäri Helsinkiä sen mukaan, mikä vuodenaika on ja missä kala

liikkuu. Lauttasaaren sillalla litkataan silakkaa, Kalasataman rannoilta kalastetaan, syksyllä lipotaan ja talvella ajetaan Sipooseen pilkille.

Syyskuussa alkaa lippoaminen, joka vetää penkereet täyteen. Ukot istuvat vierivieressä ja heiluttavat pitkiä vapojaan tasatahtiin. Saaliiksi odotetaan kutemaan nousvaa siikaa, joita rokastettiin aiemmin koukkulitkoilla. Enää rokastusta, kalan pyydystystä kyljistä kolmihaarakoukulla, ei saa harjoittaa. Lippoaminen, jossa kala ei tartu kiinni, tuotiin Tornion Kukkolankoskelta Helsinkiin tarjoamaan vaihtoehto kielletylle rokastamiselle.

”Anna Antti ahvenia, tule hauki haukotellen, veden vilja vengotellen...”

Kalastajilla on ollut perinteisesti runsaasti kalastamiseen liittyviä taikoja. Miten tänä päivänä on tapojen ja uskomusten laita? ”On, mutta ei ne oo mitään silleen isoja, silleen että tarttee tanssii sulan kanssa jotain setripuun ympäri, ei mitään semmosta et. On semmosii pieniä.”

Mitään varsinaista uskomusperinnettä ei koskialueella ole. Muutamat mainitsevat lakkinsa, joka on usein nuhruinen, likainen, ja laitetaan mieluummin aina päähän kalaan lähtiessä. ”En tiedä mistä se johtuu, mut mä oon nähny Kotkassa Korkeakoskella yks tuttu, ni se on todella niinku hattu-uskovainen. Se heitti ja heitti ja heitti ja sano, et ei hitto, et nyt ei tuu mitään, et hänelhän on väärä hattu päässä ja se kävi autosta vaihtamassa hatun ja tuli takas ja heitti ja heti tuli viistoist kiloo lohi.” Kalamiehistä tulevat uskomusten lisäksi mieleen ”kalajutut”. Jutut ovatkin välillä roiseja, vaikka tutkijan korvia luultavasti säästellään hieman. Kalajutuissa pyritään pistämään aina paremmaksi.

Henri
Kuusitaipale
perhokalastaa.

IRA LAUNIALA

Liikennettä
Mannerheimintielle.
Taustalla Lasipalatsi
ja eduskuntatalo.

JUHA JERNVALL 1952

JALMAR AARNIO 1959

Yleisö seuraa esitystä Linnanmäen
ulkoilmateatterissa. Linnanmäki
avattiin vuonna 1952.

Kohti parempaa elämää

TEKSTI: YKI HYTÖNEN, TUTKIJA

Hakasalmen huvilassa
marraskuussa avautuvassa
valokuvanäyttelyssä
sukelletaan syvälle
1950-luvun Helsinkiin.

Kaksi vuotta sitten kaupunginmuseon tutkijat kävivät läpi museon diakuvakokoelmaa 1950-luvulta. Osaksi jo kadonnut Helsinki nousi noista kuvista esiin elävästi ja viehättävästi, hieman haalistunein värein. Syntyi ajatus kaupungin ja sen elämänmenon esittelemisestä näyttelynä, joka keskittyisi 1950-lukuun. Näyttely sai nimekseen Rasvaletti, ja se aukeaa yleisölle 13.11.2013.

BORJE DILÉN 1952

Keväinen päivä
Pohjois-
esplanadilla.

Näyttelyssä pääpaino on valokuvilla, joita taustoittavat lyhyet esittelytekstit. 1950-luvun Helsinki, aikakauden ilmapiiri ja tunnelmat, välittyvät siis pitkälti valokuvien kautta. Katsojat pääsevät seuraamaan esimerkiksi lapsiperheiden puuhia, uusien kaupunginosien syntyä ja katuelämää kantakaupungissa. Kuviin pysähtyneet hetket ovat yleensä ammattikuvaajien mustavalkofilmille tai diafilmille tallentamia. Luvassa on lisäksi näytteitä 1950-luvun uutiskatsauksista, ja ajan atmosfääriin johdattelee tyylinmukaisesti kalustettu kampaamo.

Kaupunki kasvaa

Sotavuosien läheisyys näkyi ja tuntui Helsingissä ja muualla maassa vielä 1950-luvun alussa. Säännöstely oli

vasta hellittämässä viimeisten elintarvikkeiden osalta, ja sotakorvauksia maksettiin vielä vuoteen 1952. Elintaso oli nykyiseen verrattuna alhainen.

Elämä oli vaatimatonta varsinkin maaseudulla. Siellä mahdollisuudet elannon hankkimiseen hupenivat, kun taas kaupunkiin syntyi uusia työpaikkoja eritoten palvelun ja kaupan aloille. Huoli toimeentulosta synnytti yhden Suomen historian suurimmista muuttoliikkeistä. Moni kotikylänsä jättäneistä suuntasi matkansa Helsinkiin.

Helsingissä oli tilaa. Sen maa-alue oli vuoden 1946 alueliitoksissa kasvanut yli viisinkertaiseksi, kun kaupungin väestö oli lisääntynyt vain viidenneksellä. Maaltamuutto synnytti asuntopulan, jonka seurauksena

Laivastovierailut toivat kansainvälisiä tuulahduksia kaupunkiin. Suomalaisneidot ja neuvostoliittolainen merimies tapaavat Katajanokan satamassa.

Elannon liikerakennuksia kadunkulmassa Aleksanterinkatu 9 – Kluuvikatu 5. Paikalle valmistui vuonna 1952 Veikko Leisténin piirtämä Elannon uusi tavaratalo.

EINO HEINONEN ~ 1950

Tanssin pyörteissä jiven askelin.

KUVAALA TUNTEMATON 1958

50-luvun Helsinki hehkuu myös seinäkalenterissa

Rasvaletti-näyttelyn kunniaksi kaupunginmuseo omistaa vuoden 2014 seinäkalenterin valokuville 1950-luvun Helsingistä. Kalenteri ilmestyy lokakuun lopulla.

Vellinkeitossa.

Kuvan polkuauto oli itäauto, jota oli raskasta ajaa.

KUVAALIA TUNTEMATON, 1950-LUKU

EINO HEINONEN ~ 1950

Uusia asuntoja nousee Pohjois-Haagaan Pietari Hannikaisen tien ja Näyttelijäntien kulmille. Hevoset olivat vielä 1950-luvulla varsin tavallinen näky Helsingin kaduilla.

Konela Oy Ab Lauttasaareessa toi maahan itäautoja ja korjasi niitä. Huoltohalli oli Heikkiläntie 5:ssä.

VÄINÖ KANNISTO 1951

kantakaupungin liepeille nousi vuosikymmenen mittaan ripeään tahtiin uusia kerrostaloalueita.

Nostalgiaa ja arkipäivää

Moni 1950-luvun tapahtuma Helsingissä on saanut ympärilleen suorastaan sähkövän nostalgisen auran. Kesällä 1952 kaupunki toimi olympiakisojen järjestäjänä, ja olympialaisissa vieraili kisakansaa ja urheilijoita tervehtimässä juuri valittu Miss Universum Armi Kuusela, kuten näyttelykin todistaa. Syyskuussa 1952 sotakorvausten viimeinen junakuljetus lähti Helsingistä. Olympiavuoden onkin usein sanottu luoneen tulevaisuudenuskoa suomalaisiin. Kansakuntaa yhdistivät myös toisenlaiset hetket, kuten

marsalkka Mannerheimin ja säveltäjä Jean Sibeliuksen hautajaiset, jotka järjestettiin Helsingissä.

Kaupunki tarjosi kasvualustan uudelle urbaanille elämäntavalle, kuten nuorisokulttuurille ja rock-musiikille. Vuosikymmenen mittaan vaurastuminen alkoi heijastua elämänmenossa. Elintason nousu näkyi muun muassa vaatetuksessa, kadunvarsien liikkeiden tarjonnassa, uusissa vapaa-ajanviettotavoissa ja autoistumisessa. Kasvavilla verovarilla rakennettiin hyvinvointiyhteiskunnan perusteita esimerkiksi eläkejärjestelmää uudistamalla. Suuret ikäluokat aloittivat opintimensä kansakoulussa 1950-luvun jälkipuoliskolla, jolloin televisiota käytettiin ensi kertaa kouluopetuksessa Suomessa.

Elannon Leipä-Aitta Runeberginkatu 28:ssa. Valtaosa kaupoista oli pieniä kivijalkaputeja 1950-luvulla. Isoja valintamyymälöitä oli vielä vähän.

Kaupunkilaisten muistot

Näyttelyn ajankuvaa rikastuttaa kaupunkilaisten kollektiivinen kotialbumi, jota varten kaupunginmuseo järjesti keväällä kuvakeruun. Lisäksi kaupunkilaisilta toivottiin muistoja, joita kerättiin tarjoamalla avainsanoja muistelun avuksi. Hakasalmen huvilassa on omistettu kokonainen huone kaupunkilaisten 1950-luvulle. Muistitiedon ja albumikuvien keruu on osa museon kaupunkilaisia osallistavaa toimintaa, joka kuuluu nykyään myös Helsingin kaupungin toimintaperiaatteisiin.

Rasvaletti-näyttelyä varten valituista kaupunginmuseon omista valokuvista tehdään myös kirja. Se julkaistaan näyttelyn yhteydessä. Kirjan kuvat eivät ole aivan samoja kuin näyttelyssä, joten kirjassa on näyttelyn nähneellekin tarjolla yllätyksiä 1950-luvulta.

Rasvaletti

Hakasalmen huvila, Mannerheimintie 13b
Auki 13.11.2013–30.11.2014
ti–su klo 11–17, to klo 11–19. Vapaa pääsy.

Museo valokeilassa

PALSTALLA ESITELLÄÄN LÄHISEUDUN MUSEOITA, JOIDEN TYÖTÄ HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO TUKEE KESKI-UUDENMAAN MAAKUNTAMUSEONA.

Palvelu- ja toimintakeskus Iiriksen tiloissa sijaitseva Näkövammaismuseo on vammais-historiallinen erikoismuseo, jonka Näkövammaisten Keskusliitto omistaa. Näkövammaisten historian tallentamisen ja esittelemisen lisäksi museo antaa esteettömyysneuvontaa toisille museoille.

Näyttelystä löytyy muun muassa pistekirjaimin painettu yli satavuotias Kalevala, kolmiulotteisia kartoja sekä taidokkaita käsitöitä, jotka kertovat näkövammaisten opetuksesta, ammateista ja tiedon saannista. Näyttelyyn tutustumista helpottaa lattiasa oleva lista, jota seuraamalla voi näkövammaisenkin tehdä turvallisen kierroksen. Museokävijällä on mahdollisuus myös opastukseen, ja alan tutkijoille on tarjolla tieto- ja arkistopalveluja.

Yhteistyötä maakuntamuseon kanssa

Näkövammaismuseon ääni- ja kuva-arkistoja on kahtena viime vuotena digitoitu Museoviraston harkinnanvaraisella avustuksella. Maakuntamuseona Helsingin kaupunginmuseon tehtävänä on ollut valvoa avustuksen käyttöä. Lisäksi kaupunginmuseon maakuntamuseotutkija osallistuu näkövammaismuseotoimikunnan kokouksiin asiantuntijajäsenenä. Yhteistyö museoiden välillä pysyy jatkossakin tiiviinä, sillä vuoden alusta Näkövammaismuseolla aloitettiin kokoelmapolitiittisen ohjelman laatiminen. Helsingin kaupunginmuseo tukee ja ohjaa näkövammaismuseota ohjelman laatimisessa.

Saa koskea!

TEKSTI: EERO SALMIO, MAAKUNTAMUSEOTUTKIJA

KUVAT: SAKARI KIURU

Näkövammaismuseossa näyttelyesineisiin saa koskea ja tutustua omin aistein näkövammaisten arkeen, työhön ja apuvälineisiin eri aikoina.

Braille-pistekirjoitusaakkoset

Museo sijaitsee Näkövammaisten palvelu- ja toimintakeskus lirisessä lähellä Helsingin Itäkeskuksen metroasemaa.

Harjanvalmistus ja korinpunonta ovat perinteisiä näkövammaisten käsityöammatteja.

Kilpakeruulla perinnettä talteen

Näkövammaismuseo järjestää 1.4.–30.9.2013 näkövammaisten yhteiskunnallista osallisuutta ja vaikuttamistyötä koskevan perinnekilpailun ja aineistonkeruun. Tavoitteena on kerätä talteen näkövammaisten ja heidän läheistensä kokemuksia siitä, mitkä tai millaiset yhteiskunnalliset järjestelyt ovat edistäneet näkövammaisten osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa.

Näkövammaismuseo

Marjaniementie 74, 00930 Helsinki
Näkövammaisten palvelu- ja toimintakeskus liris
Puh. 09 3960 4676, www.nkl.fi/fi/etusivu/palvelut/museo
Avoimna: ma–ke klo 12–15 ja sopimuksen mukaan
Vapaa pääsy, ilmainen opastus etukäteisvarauksella.

Art nouveaun luonto

Luonto innoitti eurooppalaisia taiteilijoita ja arkkitehteja 1800–1900-lukujen vaihteessa. Kasvi- ja eläinaiheet koristivat esineitä ja rakennuksia, mutta myös syvällisempi luonnontuntemus näkyy ajan teoksissa, joihin tutustutaan syksyn uutuusnäyttelyssä.

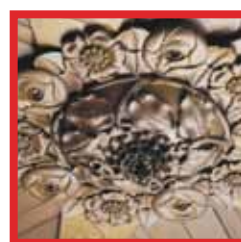
Kaupunginmuseon päärakennuksen Lyhtysalissa avataan 5.10.2013 kansainvälinen kiertonäyttely *Art nouveaun luonto*, joka tuo esiin luonnon merkityksen art nouveau -ajan taiteessa ja arkkitehtuurissa.

"On Luonto temppeli, sen pylväät elävät."

Näyttelyn nimi on monimerkityksinen. Luontoaiheiden lisäksi näyttely valottaa art nouveaun taustalla vaikuttaneita ilmiöitä ja tieteen edistysaskelia, jotka näkyivät taiteilijoiden ja arkkitehtien luomistyössä ja heidän teoksissaan.

Tieteen ja teknologian saavutukset innostivat taiteilijat ja arkkitehdit jäljittelemään ja tutkimaan luonnon muotoja entistä tarkemmin. Luontoa mystifioitiin ja sille luotiin uusia symbolimerkityksiä. Uusilla optisilla välineillä, kuten kameroilla ja mikroskoopeilla, löytyi yksityiskohtia, joita ei paljain silmin pysty näkemään. Japanilaisen taiteen vaikutuksesta luontoa lähestyttiin uudella tavalla innoituksen lähteenä.

Painokuvat levittivät uusia koristeaiheita, jotka muuttivat totuttua muotokieltä. Saksalainen biologi ja filosofi Ernst Haeckel teki mikroskoopin avulla piirroksia säde-eläimiksi kutsutuista yksisoluisista merieliöistä.

Piirroksat julkaistiin vuosina 1899–1904 paljon puhuvalla otsikolla *Kunstformen der Natur* (Luonnon taidemuotoja). Ne herättivät taidepiireissä suunnatonta huomiota ympäri Eurooppaa.

Art nouveauun kaareva viiva

Vuosisadanvaihteen taiteelle ja arkkitehtuurille tyypillinen kaareva viiva ilmeni rakennuksissa muun muassa kaiteissa, pylväissä ja pilareissa. Muotoilussa, korutaidessa ja kuvanveistossa kiertyvät, venytetyt linjat loivat feminiinisiä mielikuvia ja aistimuksia.

Jäntevästi kaarteleva viiva esiintyy kaikkialla luonnossa. Se on art nouveauun muotoilun ja suunnittelun tärkeä yksityiskohta, joka viittaa aistillisuuteen tai elinvoimaan. Ornamentteihin ammennettiin aiheita kasvien, eläinten ja mineraalien muodoista ja arkkitehtuurissa luotiin uutta havainnoimalla eliöiden rakenteita.

Luonnon uudelleen syntyminen keväällä oli art nouveau -kauden taiteilijoiden suosikkiaiheita. Elämää ja taiteita symboloi kevään tanssi, joka ilmensi luonnon väkevää heräämistä. Luonnon ja ihmisen yhteen sulautumista kuvasti myös amerikkalaisen tanssitaiteilijan Loïe Fullerin 1890-luvun suursuosion saanut tanssityyli, jossa runsaana hulmuavan vaatteen liike sai tanssijan näyttämään kukaletai perhoselta.

Art nouveau, jugend, kansallisromantiikka

Art nouveau -kausi ulottui Suomessa 1890-luvulta 1910-luvulle. Helsingissä voidaan puhua suorastaan tyylin kukoistuskaudesta. Rakennusbuumi oli valtava: eri puolille Helsinkiä kohosi laajoja jugendtalojen täyttämää kaupunginosia. Samaan aikaan yksittäiset arkkitehtuurin mestariteokset, lähinnä julkiset rakennukset tai liikerakennukset, herättivät aikaisten huomion omaperäisyydellään, aitoudellaan ja uudenaikaisella tyyllillään. Julkisivut keräsivät katseita hilpeillä ja erikoisilla kuva-aiheillaan. Suomalainen luonto ja myyttiset kalevalaiset hahmot heräsivät eloon seinäkoristeissa ja sisätilojen yksityiskohdissa.

Saksankielisen termin Jugendstil mukaan Suomessa on puhuttu jugendarkkitehtuurista, jolla tarkoitetaan 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa vallalla ollut-

ta klassismin perinteestä irtautunutta arkkitehtuurimuotoa. Kansallisromantiikka oli 1890-luvulla pyrkimys luoda erityinen kansallinen arkkitehtuurityyli. Art nouveau -käsite pitää sisällään niin jugendin kuin kansallisromantiikan, ja myös eri maiden omia samanaikaisia ilmaisutyyliä. Muun muassa Katalonian modernisme, Pohjois-Italian Liberty ja Skotlannin Glasgow-tyyli ovat art nouveau-suuntauksen omaleimaisia ilmenemismuotoja.

Art nouveau -kauden taidetta ja arkkitehtuuria on luonnehdittu ensimmäiseksi moderniksi suuntaukseksi, jossa taiteilijat tietoisesti irtautuivat klassisesta perinteestä. Tavoiteltiin omaperäistä, juurevaa, omaan kansalliseen historiaan ja paikalliseen luontoon perustuvaa ilmaisua. Käsiyötä ihailtiin ja suosittiin mutta samalla kuitenkin otettiin käyttöön uudenaikaista tekniikkaa.

Helsinki art nouveau -kaupunkien verkostossa

Helsinki on merkittävä eurooppalainen art nouveau- tai kotoisemmin jugendkaupunki, jolla on laaja ja arvokas kulttuuriperintö 1800-luvun lopulta ja 1900-luvun alusta. Helsinki kasvoi tuohon aikaan suurkaupungiksi, ja kokonaisia uusia kaupunginosia, Katajanokka, Eira ja osia Ullanlinnasta, rakennettiin tuolloin. Suomalaiset arkkitehdit saivat jo tuolloin kansainvälistä arvostusta, ja heidän saavutuksiaan kiiteltiin eurooppalaisissa taidelehdissä.

Helsinki on siten luonnollinen jäsen vuonna 1999 perustetussa Réseau art nouveau network -verkostossa, joka yhdistää Euroopan kahtakymmentä tärkeintä art nouveau-kaupunkia. Helsingin kaupunginmuseo toimii Helsingin edustajana verkoston toiminnassa. EU-rahoitteeseen järjestöön ja sen jäseniin voi tutustua tarkemmin osoitteessa www.artnouveau-net.eu.

Art nouveauun luonto-näyttely on verkoston yhteistutkimus, joka aloittaa Euroopan-kiertueensa Helsingistä. Näyttelyn on käsikirjoittanut taidehistorioitsija Teresa-M. Sala Barcelonan yliopistosta, ja sen ovat visualisoineet Carles Fargas ja Antoni Garau niin ikään Barcelonasta.

Art nouveauun luonto

Lyhtysali, Helsingin kaupunginmuseo, Sofiankatu 4
Auki 5.10.2013–16.2.2014 ma–pe klo 9–17, to klo 9–19, la–su klo 11–17. Vapaa pääsy.

NILS WASTIERNA 1910-TALET

Fotgängare på Runebergsgatan, i bakgrunden Norra Esplanaden och Hotell Kämp.

TEXT: EVA PACKALÉN, FORSKARE
ÖVERSÄTTNING: HEIDI REHN, MULTIDOC

MELANKOLI *i Helsingfors*

I sin roman *Aptit* (1914) skissar författaren Kersti Bergroth lätt upp ett porträtt av ett Helsingforspensionats invånare, som utan mål strövar omkring i staden.

I Kersti Bergroths (1886–1975) omfattande produktion ingår litteratur av många olika slag, från romaner till filmmanuskript. I början av sin karriär, ända fram till 1920, publicerade författaren sina verk på svenska. Bergroth hörde till 1910-talets finlandssvenska så kallade dagdrivarförfattare, som var uppenbart urbana och som beskrev de upplevelser av främlingskap och utanförskap som föddes i en stad som höll på att moderniseras. Bergroth har själv sagt: "Vi var Oscar Wildes och Hjalmar Söderbergs ättlingar."

En dagdrivare är en flanör som strövar omkring i staden, en iakttagare som trivs på offentliga platser. Flanören, som har en lätt inställning till livet, lever i stunden, där han eller hon tolkar stadslivets mångformighet.

Under ytan finns emellertid en osäkerhet i fråga om den egna ställningen och framtiden.

De typiska flanörerna i romanen *Aptit* är alla män. I europeiska städer var de kvinnliga dagdrivarna inte helt ovanliga, men synen på och inställningen till kvinnor under ifrågavarande tidsepok reglerade i högre grad kvinnornas möjlighet att röra sig på offentliga platser. Detta avspeglas även i litteraturen från den tiden.

På pensionatet

En oförklarlig känsla av hemlöshet tynger de unga och medelålders män som bor på fru Nydahls pensionat. Vacklande är även de målmedvetna kvinnor som har flyttat dit, för vilka den nya tiden har inneburit en positiv förändring, möjlighet att studera och bli ekonomiskt självständiga.

Initiativtagare till diskussionen i pensionatets slutna krets är magister Carling, en dagdrivare som har sett Europas metropoler och vars kosmopolitiska tålamod Helsingfors sätter på prov. Carling, som trivs på Esplanaden, är elegant, iaktar cyniskt världen och är utåt sett självsäker.

Förändringen av språkförhållandena är verklighet i det snabbt växande Helsingfors. Carling, som frekvent använder franska ord, säger: *Svenskar äro vi icke mer, ryssar vilja vi icke bli – vi måste vara parisare!* Den inre osäker-

heten hos Carling, som på eftermiddagarna arbetar på universitetets bibliotek, begravs i storstadsdrömmar och dagdrömmar om Paris.

I sällsapsrummet lyser även den pratsamma Elma Fick och den okonstlade Wanda Karell, som drar männen till sig. Domare Noreus, som söker sig till Wandas närhet, vill förändra sitt liv. Han lever mentalt sett långt från sin fru i ett fantasilöst och vissnat äktenskap. För att lindra sin växande oro flyr Noreus ut på stadens gator.

Dagdriveri

I romanen *Aptit* är Helsingfors mycket litet, man rör sig i centrumområdet och i synnerhet på Esplanaden. Några gator, Djurgården och Observatorieberget nämns och längre promenader görs till Brunnsparken. Då och då förenas staden och sinneslandskapen. Exempelvis väcker det vintriga Helsingfors nedstämdhet hos Noreus. Han känner en oangenäm samhörighet med Djurgårdens blåfrusna landskap.

Noreus söndagspromenad på Esplanaden med hustrun Mia är en mekanisk ritual. Mia visar upp en nöjd fasad mot de som de möter och "ordnar" alltid sitt ansikte till en hälsning. Hon är bekymmerslös och likgiltig gentemot motstridigheterna i själen. Noreus som är färdig för självrannsakan skulle hellre gå omkring med halvslutna ögon och försjunka i minnen; när han är ensam vandrar han runt i staden och Brunnsparken.

Noreus promenad bli mer utmanande när han träffar Wanda och Elma, som funderar på livets gåtfulla frågor, på Bulevarden. Elma leder promenaden till de fattigare sidogatorna som den typiska flanören vanligtvis undvek. De passerar stenhuskvarteret på Högbergsgatan, som enligt Wanda påminner om Titanic:

Se hur den reser sig – – – ensam och skarpt begränsad – – – med glimmande fönsterrader – – – alldeles som Titanic måste ha rest sig ur havet...

Titanics undergång 1912 var en stor stöt för utvecklingsoptimismen i början av 1900-talet. I Wandas fantasi höjer sig också stadskvarteret i ödets kalla vågor, livet är lika ostabilt som vattnet: det bär samtidigt som det finns en risk för att drunkna. Under promenaden uppstår hos Noreus en öm känsla av kärlek gentemot Wanda. På detta byggs spänningen i romanen.

Noreus har även promenerat i kvarteret kring Högbergsgatan med sin kollega domare Henneman:

Häradshövding Henneman talar ivrigt, medan de gå Högbergsgatan uppåt, förbi sportplanen, som ligger blåvit i Johanneskyrkans kalla skugga.

Henneman är en erfaren, tobaksrökande flanör och en sträng kritiker av kvinnors karaktärsdrag och skönhet. Att beskriva den kvinnliga skönhet som finns ute på gatorna inger en enorm känsla av tillfredsställelse hos flanörerna och piggar upp deras avtagande livslust.

När Noreus promenerar ensam mot havet drömmer han om frihet och självständighet. Han njuter av solskenet ovanför staden, så att Helsingfors för honom börjar påminna om en ung flicka:

I dag är Helsingfors som en nittonårig skönhet, tänker han. – Utan djup och mogna lidelser. Bara glad och vacker.

På Esplanaden

Våren lockar flanörerna till Esplanaden. Hos Noreus, som känner sig sliten och grå, höjs humöret när han träffar sina vänner från pensionatet, Carling och Birkman, på Esplanaden. Tillsammans tittar de på förbipasserande kvinnor, skolflickor och "säsongens skönheter". Bergroth, som är känd för sin ironi, låter Carling påpeka att helsingforsiskan är som mest förtjusande i skolåldern: *Sedan blir hon prosaisk.*

Wanda som trivs både i sällskap och ensam, promenerar gärna ensam. Hon undviker morgonpromenaderna med Elma och de andra flickorna på pensionatet. Stadens kraftiga brus faller Wanda i smaken och hon känner en illusorisk gemenskap med andra i folkvimlet. Hon har lite förståelse till och med för Carling då han prisar Paris. Av kvinnorna på pensionatet är det kanske också Wanda som har mest dagdrivaranda. Hon trivs med sina djupa tankar både i folkvimlet på den morgonglada Esplanaden och på de ödsliga sidogatorna.

Domare Noreus träffar Wanda och Elma på Bulevarden. Elma leder promenaden till de fattigare bakgatorna.

NILS WASASTIERNA CIRKA 1910

Tutkijan työpöydältä

LUMENSULATUSLAITE

MUSEON TUTKIJAT KERTOVAT KIINTOISISTA ESINEISTÄ, KUVISTA JA HELSINGIN HISTORIAN ILMIÖISTÄ, JOIHIN HE OVAT TÖRMÄNEET TYÖSSÄÄN.

IVAN TIMIRIASEV

Viime vuosien runsaslumiset talvet ovat tuoneet paitsi iloa myös ongelmia. Lumen auraus ja kuljetus maksavat maltaita, ja on pohdittu halvempia ja helpompia ratkaisuja. Samaa on mietitty ennenkin. Hulluna Helsinkiin -näyttelyssä on esillä lumensulatuslaitteeksi tituloitu kummajainen, joka lienee kyhätty kaupungin verstaalla. Sen käyttö selvenee Pohjoisespalla vuonna 1922 otetusta kuvasta: lumi lapioidaan suppiloon, ja se valuu vetenä viemäriin laitteen sivussa olevasta rännistä.

Ennen autojen yleistymistä lumi ei ollut ongelma. Helsingin kunnalliskertomuksessa 1929 kerrotaan: ”Heltottaakseen yhä lisääntyvää autoliikennettä, joka vaatii että kadut myöskin talvella olisivat lumesta joltisenkin vapaat, puhtaanapitolaitos pyrki pitämään kaikki vilkasliikenteiset kadut puhtaina lumesta, jättäen vain syrjiin sen verran lunta, että voitiin ajaa reellä. Seurauksena tästä oli että kustannukset lumitöistä kohosivat.” Lumenpoisto käsipelillä työllisti Helsingissä satoja. Lumen sulatus paikalla oli järkevää, varsinkin kun kuljetuskalusto oli enimmäkseen hevosvetoista.

Lumensulatuslaite mainitaan ensi kerran 1915, ja enimmillään niitä oli 1921–28 neljätoista. Ensimmäiset lumiaurat hankittiin 1928: ”Kertomusvuonna laitos oli tilaisuudessa hankkimaan kaksi Tiekarhu-nimistä moottorilla käypää tiehöylää, joissa on terä sekä lumenhalkaisemista

Sari Katainen
tutkija

Matkustajien opastamiseksi metroasemien seinillä on opastenuhat. Oranssia seuraamalla pääset metროon ja valkoista seuraamalla sieltä pois!

Helsingin metro avattiin virallisesti 2.8.1982. Reilun 30 vuoden päivittäisen, sujuvan metrolienteen jälkeen tuntuu hämmästyttävältä, kuinka monta erilaista ja yksityiskohtaista julistetta tarvittiin tuolloin neuvomaan kansalaisille oikeanlaista metronkäyttöä. Matkustajien oli muun muassa hyvä tietää, että ”laituritasolle pääset liukuportaita tai hissillä”.

Täysin ei silti luotettu siihen, että kaikki jaksavat tai ehtivät lukea läpi pitkiä ohjeita sisältäviä julisteita. Heitä varten julkaistiin havainnollisempi, tekstitön piirrosjulist, jossa vääränlainen metrokäytös kuten rynnäminen metron ovilla oli rastittu yli punaisella ja oikeanlainen hillitty käytös taas ohjeistettu monimutkaisilla, numeroituilla nuolilla.

Laiturialueelle ei saa mennä ilman matkalippua!

Pirkko Madetoja
tutkija

että jään höyläämistä varten. Kokeeksi pantiin tiehöylä työhön 3 km:n pituiselle Huopalahteen johtavalle tielle, jonka se tasoitti terällä halkaisten ja levittäen auralaan lumen. Tämän työn se suoritti kolmessa kahdeksan tuntisessa päivässä. Samaa työtä suorittamaan käsin olisi tarvittu vähintään 40 työntekijää. Käytännössä Tiekarhu korvaa tehollaan yhtenä talvikautena hintansa.” Lumen-sulatus oli historiaa jo 1930, jolloin kaikki lumi poistettiin hevosvetoisilla auroilla ja Tiekarhuilla.

ENSI KERTAA METROSSA?

Käskymuotoinen puhuttelu tuskin innostaisi nykyajan kuluttajaa, joka on tottunut tekemään valintansa – palvelun sisällöstä riippumatta – mieluummin yrityksen viestimän positiivisen imagon pohjalta. Tällaiseen imagomainontaan toki HKL:kin nykyään viestinnässään luottaa. Mutta onneksi ensi kertaa metrossa matkustava 1980-luvun kansalainen sai vielä selvät ohjeet ja pääsi kuin pääsikin lopulta aloittamaan matkansa uuden metron kyydissä.

Junan saavuttua astu sisään. Näin metromatkasi on alkanut!

HLK:n julistekokoelma, kuten oheinen juliste vuodelta 1982, on inventoitu ja valokuvattu kevään 2013 aikana, ja se on tarkoitettu myös luetteloida museon tietokantaan.

Ensi kertaa metrossa Första gången i metron

- Matkustajien opastamiseksi metroasemien seinillä on opistenuhat.
- Oranssia seuraamalla pääset metron ja valkoista seuraamalla sieltä pois.
- Laituriluoketta ei saa mennä ilman matkalippua. Lippuja voi ostaa lippuhalin automaateista.
- Leimaa serjälippua leimauslaitteessa ennen laituriluoketta menoa. Sen alkaminen on merkitty selvän katkasin kävön ja raitavivon.
- Laituriluoketta pidäet liukuportaita tai hissiä.
- Junan saavuttua astu sisään. Näin metromatkasi on alkanut.
- I metrostationernas utrymnen köper längs väggarna olikfärgade informationsband.
- Följer du orangerfärgen kommer du till metron och följer du den vita färgen kommer du ut.
- Man får inte beträda plattformområdet utan resebiljett. Biljetter kan köpas i biljetthalens automater.
- Innan du beträdder plattformområdet bör du stämpla din resebiljett i stämpningsappenken. Plattformområdet är markerat med tydliga gula skyltar och grönslingor.
- Till plattformen kommer du med rulltrappa eller hiss.
- Då tåget anländer, stig på och din metroresa har börjat.

Helsingin kaupungin
liikennelaitos

Helsingfors stads
trafikverk

Signe Brander kuvasi 1907 kalastajamökin Perämiehenkatu 1:ssä. Uuden digitointitekniikan ansiosta nyt voi erottaa mökin pihalla seisovien pikkupoikien varpaatkin.

Vielä ehtii näkemään Signe Branderin kuvia Lyhtysalissa

Kaupunginmuseo otti Hulluna Helsinkiin -näyttelyn avautuessa käyttöön uuden vaihtuvien näyttelyjen tilan, Lyhtysalin, joka sijaitsee samassa talossa Sofiankatu 4:ssä. Ensimmäinen kesänäyttely tarjoaa pienen valikoiman Signe Branderin rakastettuja

Helsinki-valokuvia vuosilta 1907–1913. Uutuutena näyttelyssä esitellään nykyaikaisen digitointitekniikan saavutuksia, alkuperäisistä lasinegatiiveista löydettyjä huipputarkkoja yksityiskohtia, joita ei ole aiemmin kyetty näkemään. Siten sadan

vuoden takainen Helsinki näyttäytyy nyt entistäkin eloisampana Signe Branderin verrattomissa kuvissa.

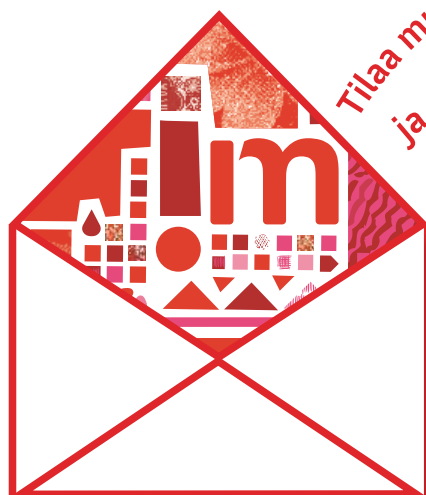
Hulluna Signe Branderiin 15.9.2013 asti

JUHO NURMI

Kulttuurikaverin kanssa museoon

Kaupunginmuseo on liittynyt Helsingin kulttuurikeskuksen ja Sosiaali- ja terveystieteiden yhteiseen kulttuurikaverihankkeeseen. Vapaaehtoisia koulutetaan auttamaan kulttuurieroihin niitä, joille niihin pääseminen on vaikkapa liikuntaesteiden, yksinäisyyden tai kaupungin vierauden takia vaikeaa. Tähän uuteen ilmaispalveluun osallistumalla museo haluaa palvella entistä suurempaa osaa helsinkiläisistä.

Tilaa museon uutiskirje
ja Sofia-lehti

Voit tilata sähköpostiisi Helsingin kaupunginmuseon uutiskirjeen, jossa kerrotaan museon näyttelyistä, tapahtumista ja muusta toiminnasta. Maksuton uutiskirje ilmestyy noin kerran kuukaudessa. Voit tilata ilmaiseksi kotiosoitteeseesi myös kahdesti vuodessa tulevan Sofia-lehden. Molemmat tilaukset voit tehdä museon verkkosivulla osoitteessa www.helsinginkaupunginmuseo.fi tai josakin museon näyttelypisteistä.

Museonystävien toimintaa

Helsingin kaupunginmuseon ystävät tukee museon työtä monin tavoin. Jäsenohjelmaan kuuluu muun muassa monenlaisia näyttelyvierailuja ja retkiä. Museonystäviin voi liittyä kaupunginmuseon kotisivujen Palvelut-sivun kautta tai noutamalla museosta liittymislomakkeen.

Museo kirjamessuilla

Helsingin kaupunginmuseo osallistuu jälleen omalla osastolla Helsingin kirjamessuille. Tervetuloa tutustumaan uutuuksiimme ja alennuksiimme Messukeskuksessa 24.–27.10.2013!

Jäähvyäiset Tuomarinkylälle

Kaupunginmuseo luopuu Tuomarinkylän kartanomuseosta vuoden loppuun mennessä. Syinä ovat kaupungin tiukkeneva talous ja museon lähivuosina tapahtuva muutto Elefantti-kortteliin. Museon supistuva rahoitus ei riitä kartanon vuokriin, auki-pitoon saati laadukkaiden näyttelyiden ja monipuolisen oheishjelman tuotantoon. Lisäksi kartanomuseon kävijämäärä on ollut kauan hyvin pieni.

Helsingin hienoimpiin lukeutuva, vuonna 1790 valmistunut kartano on suojeltu, joten rakennus arvokkaine miljöoineen toki säilyy. Kartanon omistaja, Helsingin kaupunki, etsii pääarakennukselle uuden käyttötarkoituksen ja haltijan, joka toivon mukaan pitää sen mahdollisimman avoimena ja elävänä. Kartanomuseossa esillä olevaan Tyylikästä-näyttelyyn voi tutustua 17.11.2013 asti.

In her leading article, museum director Tiina Merisalo points out that the weakened economical foundation of the welfare state also affects museums and compels them to constantly assess their goals and resources – and to make difficult decisions about cuts. Today, museum work can no longer be based only on fixed locations, as the trend is towards more flexible and easily accessible museum services that reach out to people. This was one of the theoretical arguments – acutely reinforced by harsh economical realities – for closing down the Tuomarinkylä Manor Museum by the end of this year. The spared resources will be used for improving the services at the remaining museums.

The City Museum actively documents various features of life in Helsinki. One of the recent themes is recreational fishing at the Vanhakaupunki rapids, the site of

Helsinki's foundation in the year 1550. Our curator met there an interesting group of men that have devoted innumerable hours and a fair amount of money to their dear hobby, catching fish. They shared their thoughts and traditions with the interviewer, and their watery environment was documented through photographs and some objects.

The visitors of the City Museum are particularly fond of photo exhibitions, and thus, a new major selection of the treasures from our archive will be opened on 13 November at the Hakasalmi Villa. The exhibition *Brylcreem* is dedicated to Helsinki of the 1950s. That decade was marked by the recovery after the war and an optimistic view of the future. Helsinki was growing fast due to migration from the countryside. Modern houses were built in new suburbs, but horses were still a usual sight in the streets. Many young people were eager to welcome the flood of stirring American youth culture.

A new exhibition room, called *Lyhtysali* (Lantern Hall), has been introduced at the main building of the City Museum at Sofiankatu 4. This hall is meant for smaller and shorter exhibitions, mainly based on photographs. The opening exhibition presents until 15 September some views of Helsinki in the early 1900s, shot by the well-known female photographer Signe Brander. Also some intriguing close-ups of the pictures are shown, made possible by modern digital technology.

The following exhibition, opening on 5 October, offers an international display on

the Natures of Art Nouveau. Nature had a central role as the new style evolved at the turn of the 20th century. Artists, designers and architects got inspired by natural forms revealed by photography and microscopy. Natural materials and organic lines were appreciated, and Japanese art provided a new approach to the beauty of the nature. In the arts, the vitality of the nature was evoked in a symbolic, often mysterious manner.

The curators of the City Museum have again found inspiring texts, objects and pictures in the collections. The librarian of the Museum presents a novel called *Aptit* (Appetite), published in Swedish in 1914. The female writer Kersti Bergroth describes the lifestyle of a new kind of young urban people, flaneurs, who drifted in the streets of the City, feeling comfortable only in an anonymous crowd. Helsinki, a tiny metropolis, is seen as a backdrop of these modern, vague and anguished characters.

One curator got carried away by a curious bulk of iron plates on skids. It is a snow melting device, developed in 1915 in order to tackle the snow burden in a growing city with an increasing number of cars. It was considered easier and more efficient to melt the snow on the spot than to transport it away on horse carriages. By the late 1920s, motorised snow ploughs quickly replaced the earlier innovation.

Another curator has gone through a collection of information posters published by the Helsinki City Transport in the 1970s–80s. Quite a few of them were linked with the opening of the underground in 1982. With modern eyes, the meticulous and slightly patronising instructions about the proper behaviour at the underground already seem outdated and somewhat amusing. These posters are a good example of how soon our near past becomes history.

JOUKO TANSKANEN 1957

Two girls playing with a seesaw in Toukola.

Tapahtumakalenteri 2013

KAIKKIIN TAPAHTUMIIN ON VAPAA PÄÄSY.

SAKARI KIURU

HARMONI SÄESTÄÄ LAULUA

Sederholmin talon koululauluilloissa
3.10. ja 12.12. kansakoulumuistot soivat.

VOLKER VON BONIN 1993

KUVAT MUISTOJEN TUKENA

Kuva-arkistossa muistellaan entisaikojen
Suomenlinnaa 9.10. ja Senaatintoria 13.11.

ERKKI SALMELA

EI TUTUINTA HELSINGIN JUGENDIA

Museon tutkijoiden luentosarja avaa
loka-marraskuussa uusia näköaloja
Helsingin art nouveau -arkkitehtuuriin.

ELOKUU

- to 22.8. Taiteiden yö Sofiankadulla,
Sederholmin talossa,
Hakasalmen huvilassa ja
Tuomarinkylän kartanomuseossa
su 25.8. Neulomuksia ja muisteluksia
klo 13–14.30 Tuomarinkylän
kartanomuseossa

SYYSKUU

- su 1.9. Musiikkityöpaja klo 11.15, 12 ja
13 Sederholmin talossa
to 5.9. Yleisöopastus klo 17 Hulluna
Helsinkiin -näyttelyssä
Sofiankatu 4:ssä
su 8.9. Lasten sunnuntai klo 11–13
Tuomarinkylän kartanomuseossa
to 19.9. Yleisöopastus ruotsiksi klo 17
Hulluna Helsinkiin -näyttelyssä
Sofiankatu 4:ssä
su 22.9. Musiikkityöpaja klo 11.15, 12 ja
13 Sederholmin talossa
su 29.9. Nukketeatteri Sytkyt: Sampo
Lappalainen klo 12, 13 ja 14
Sederholmin talossa
su 29.9. Neulomuksia ja muisteluksia
klo 13–15 Tuomarinkylän
kartanomuseossa

LOKAKUU

- to 3.10. Syksyn koululauluja klo 18–20
Sederholmin talossa
su 6.10. Yleisöopastus
Tyylikästä-näyttelyssä
klo 14 Tuomarinkylän
kartanomuseossa.
su 6.10. Paravarjo rf: Mummin
romuhuone -näytelmä 4–6
-vuotiaille salaisesta sirkuksesta
klo 13 ja 15 Sederholmin talossa
ke 9.10. Muistojen paikat
-kuvamuisteluksia
Suomenlinnasta klo 13–14.30
kuva-arkistossa
to 10.10. Pula-aikatyöpaja klo 15–19
Sederholmin talossa
su 13.10. Paperiteatterityöpaja koko
perheelle klo 12–15 Sederholmin
talossa
to 17.10. Yleisöopastus klo 17 Hulluna
Helsinkiin -näyttelyssä
Sofiankatu 4:ssä
to 17.10. Anne Mäkinen: Helsingin
hyötyrakennukset,
suunnittelijana Selim A. Lindqvist
-luento klo 18–19 Sofiankatu
4:ssä
su 20.10. Paravarjo rf: Mormor på vift –
en pjäs för 4–6-åringar om en
cirkus i romu-rummet kl. 13
i Sederholmska huset

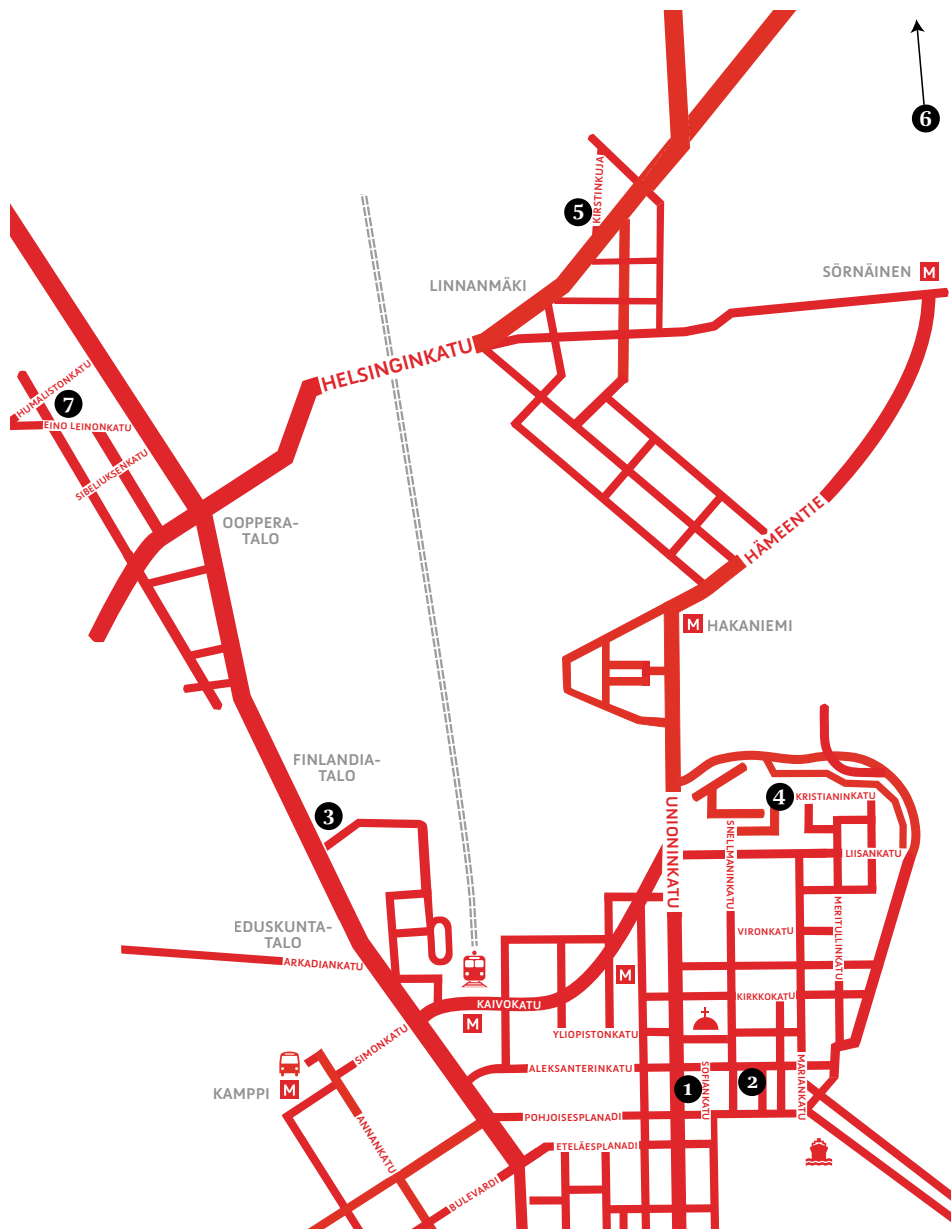
- su 20.10. Neulomuksia ja muisteluksia
klo 13–15 Tuomarinkylän
kartanomuseossa
to 24.10. Yleisöopastus klo 17
Hulluna Helsinkiin -näyttelyssä
Sofiankatu 4:ssä
24.–27.10. Kaupunginmuseo kirjamesuilla
su 27.10. Nukketeatteri Sytkyt:
Ilmapallosatu 1–3-vuotiaille
klo 12, 13 ja 14 Sederholmin
talossa
to 31.10. Kekrijuhla klo 17–19
Sederholmin talossa
to 31.10. Mikko Lindqvist: Suvilahti
– jugendkaasutehtaasta
kulttuurikäyttöön -luento
klo 18–19 Sofiankatu 4:ssä

MARRASKUU

- su 3.11. Paperiteatterityöpaja koko
perheelle klo 12–15 Sederholmin
talossa
su 3.11. Yleisöopastus Tyylikästä-
näyttelyssä klo 14 Tuomarinkylän
kartanomuseossa
to 7.11. Yleisöopastus ruotsiksi klo 17
Hulluna Helsinkiin -näyttelyssä
Sofiankatu 4:ssä
ke 13.11. Muistojen paikat -kuvamuisteluksia
Senaatintorista klo 13–14.30
kuva-arkistossa
to 14.11. Sari Saresto: Luontoaiheet ja
luonnonmateriaalit helsinkiläisissä
jugendporrashuoneissa -luento
klo 18–19 Sofiankatu 4:ssä
to 21.11. Yleisöopastus klo 17
Rasvaletti-näyttelyssä
Hakasalmen huvilassa
to 28.11. Yleisöopastus ruotsiksi klo 17
Rasvaletti-näyttelyssä
Hakasalmen huvilassa
to 28.11. Suvi Leukumaavaara:
Herman Gesellius (1874–1916)
– tunnetun arkkitehtitoimiston
vähiten tunnettu jäsen -luento
klo 18–19 Sofiankatu 4:ssä

JOULUKUU

- su 1.12. Adventin avaus Sofiankadulla ja
Sederholmin talossa
Jouluinen nukketeatteri
klo 12 ja 14 Sederholmin talossa
su 8.12. Jouluinen nukketeatteri
klo 12, 13 ja 14 Sederholmin talossa
to 12.12. Joulun koululauluja klo 18–20
Sederholmin talossa
su 15.12. Jouluinen nukketeatteri
klo 12, 13 ja 14 Sederholmin talossa
su 22.12. Jouluinen nukketeatteri
klo 12, 13 ja 14 Sederholmin talossa

Helsingin kaupunginmuseo

PL 4300
FI-00099 Helsingin kaupunki
Puh. 09 3103 6630
www.helsinginkaupunginmuseo.fi

Helsingfors stadsmuseum

PB 4300
FI-00099 Helsingfors stad
Tfn 09 3103 6630
www.helsingforsstadsmuseum.fi

Helsinki City Museum

P.O.Box 4300
FI-00099 City of Helsinki
Tel. 09 3103 6630
www.helsinkicitymuseum.fi

Löydä helsinkiläisten lempipaikkojen historia ja kaupunkilaisten tarinat.

Kaupunginmuseon päärakennuksessa Hulluna Helsinkiin -näyttely. Lyhtysalissa 15.9. asti Signe Branderin valokuvia ja 5.10.–16.2. Art nouveauun luonto. Kino Engel 2:ssa esitetään päivittäin Helsinki-aiheisia dokumenttifilmejä.

- 1 Sofiakatu 4**
puh. 09 3103 6630
ma–pe klo 9–17, to klo 9–19, la–su klo 11–17

Helsingin vanhin talo kuuluu nyt kaupungin nuorimmille.

Lasten kaupunki kutsuu tutustumaan Helsingin lasten menneisyyteen omin käsin. Leiki 1700-luvun puodissa, raapusta rihvelitauluun kansakoulun pulpetissa ja vieraile 1970-luvun mummolassa!

- 2 Sederholmin talo**
Aleksanterinkatu 16–18, puh. 09 3103 6529
ti–pe klo 13–17, la–su klo 11–17

Helsinkiläisen designin vaiheita ja 50-luvun valokuvia.

Made in Helsinki 1700–2012 avaa 1.9. asti yllättäviä näkökulmia esineiden maailmaan. Rasvaletti-valokuvänäyttely vie 13.11. alkaen 1950-luvun Helsinkiin, jossa sodan varjot väistyivät modernien talojen, uusien lähiöiden ja nousevan nuorisokulttuurin tieltä.

- 3 Hakasalmen huvila**
Mannerheimintie 13b, puh. 09 3107 8519
1.9. asti ke–su klo 11–17, to klo 11–19, 2.9.–12.11. kiinni, 13.11. alkaen ti–su klo 11–17, to klo 11–19

Tunnelmallinen pikkuporvaris-koti Kruununhaan sydämessä.

Kantakaupungin vanhin paikallaan säilynyt puutalo, joka valmistui 1818, on sisustettu 1860-luvun pikkuporvariskodiksi.

- 4 Ruiskumestarin talo**
Kristianinkatu 12, puh. 09 3107 1549 tai 09 3103 6630. Museo on kiinni korjaustöiden takia, ja tavoitteena on avata ovet jälleen joulukaudeksi.

Pieniä koteja ja pihapuiden suhina: kodikas museo esittelee hellahuoneiden arkea.

Linnanmäen juurella sijaitseva tunnelmallinen museo esittelee 1900-luvun helsinkiläisten työläiskotien elämää, joka heijastaa kaikkien suomalaisten arkipäivän historiaa.

- 5 Työväenasuntomuseo**
Kirstinkuja 4, puh. 09 3107 1548 tai 09 3103 6630
10.5.–27.10. ke–su klo 11–17

Tyylikästä-näyttely esittelee sisustustyyliä barokista jugendiin.

Tuomarinkylän kartano 1790-luvulta sijaitsee Pohjois-Helsingissä. Päärakennuksessa on esillä kaupunginmuseon hienon huonekalu- ja koriste-esinekeräilyä aarteita. Museo lakkautetaan vuoden lopussa.

- 6 Tuomarinkylän kartanomuseo**
Tuomarinkyläntie 7, puh. 09 3107 1568
17.11. asti ke–su 11–17

Istahda menneen ajan ratikkaan tunnelmoimaan.

Helsingin vanhin raitiovaunuhalli (vuodelta 1900) on osa Kulttuuritehdas Korjaamo. Ratikkamuseon näyttelyssä tarkastellaan Helsingin raitiovaunujen vaiheita matkustajan näkökulmasta.

- 7 Ratikkamuseo**
Töölönkatu 51 A, puh. 09 3103 6630
ma–su klo 11–17

Seitsemän museota – aina vapaa pääsy!